

Nederland in de 21ste eeuw

Wat werd veel teruggeblikt rond de overgang van het jaar 1999 naar het jaar 2000! Gas, licht, auto's, telefoons, computers, netwerken langs de elektronische snelweg werden gemeengoed. Geen medium heeft het verleden met rust gelaten. Daarom leek het ons nu een juist tijdstip om een aantal VVD'ers een eeuw vooruit te laten kijken. Dat bleek 'een hels karwei' of 'een heel moeilijke opdracht,' zo verzuchtten zij.

De redactionele opdracht luidde: 'Hoe zal onze wereld er over 100 jaar uitzien? Onze (VVD)werkplek? Bestaat de VVD dan nog? Krijgt de partij nieuwe impulsen of deed het laatste lid het licht uit? Welke liberale ideeën zijn verwezenlijkt en wat niet? Hoe zal het staan met de intermenselijke contacten in die steeds vollere wereld? Hebben wij nog tijd voor elkaar?'

Voorspellen is moeilijk, zeker als het de toekomst betreft! Deze uitspraak van Wim Kan zal door Charlie Aptroot – voorzitter VVD-statenfractie Zuid-Holland, Paul Luitjen – VVD-Eerste-Kamerlid, Monique de Vries – staatssecretaris Verkeer & Waterstaat, Florus Wijsenbeek – VVD-Europarlementariër 1984-1999, en Marian Zoet – VVD-raadslid in Apeldoorn van harte worden onderschreven.

Hieronder volgen hun voorspellingen.

Reny Dijkman

Nederland aan het eind van de 21ste eeuw

- terugkeer naar de monarchie?
- drooglegging IJsselmeer
- jongeren geïnteresseerd in politiek

Door Charlie B. Aptroot, voorzitter VVD-Statenfractie Zuid-Holland

Nederland heeft een roerige tijd achter de rug. Na de troonsafstand van Koning Bernard in 2061 is de discussie over terugkeer van de monarchie weer opge-laaid. Na succesvolle eerste presidentsverkiezingen in 2067 met een opkomst van 61% daalde de opkomst van de kiezers tot een schamele 36%. Sommige Nederlanders willen dan ook terugkeer naar de monarchie, de ceremoniële taken kunnen volgens hen beter door een vorst dan door een gekozen president worden vervuld.

De grootste partij is al sinds jaren de RDP (Rechtstreeks Democratische Partij), in 2078 opgericht door de Liberalen (met als voorlopers de VVD en D66) en de Chris-

telijk Realisten (vroeger deel van het CDA).

De RDP behaalde de laatste verkiezingen 41% van de stemmen, tegenover 23% voor het Socialistisch Blok (vroeger PvdA en Groen Links).

Overige partijen zijn het Evangelisch Principieel Platform (13%), de Socialisten (12%), de Islamitische Partij (6%) en de Conservatieven (5%).

Meer menselijke contacten

Politiek speelt de wens terug te keren naar een maatschappij met meer menselijke contacten met name bij de oudere burgers.

Oudere inwoners herinneren zich hoe het vroeger was toen je wegen boven de grond had zonder ommuring. Je zag beesten in de natuur lopen, kon hele woonwijken en bedrijfsterreinen zomaar zien.

Ook was het gezellig om energie te laden bij een soort stations, natuurlijk minder efficiënt dan de huidige automatische woonbox bevoorrading.

De individuele TV staat ook ter discussie omdat de ouderen het vroeger veel aardiger vonden toen je allemaal dezelfde avond hetzelfde programma zag, dat gaf de dag erna goede communicatiemogelijkheden.

Schrijfcursussen staan volop in de belangstelling, een soort persoonlijke ouderwetse culturele uiting van voor spraakherkenning en zelfs van voor het toetsenbord.

De 19 miljoen inwoners van het Europese landsdeel Nederland worden bestuurd door een parlement met 125 leden, vervolgens zijn er 8 regionale parlementen en 533 lokale raden.

De voorzitters van al deze besturen worden al sinds begin van de eeuw rechtstreeks gekozen, waarbij de kiezers op basis van de persoonlijke kwaliteiten van de kandidaten soms opvallend afwijken van de normale partijkeuze.

Jongeren willen totaal concept

Het lidmaatschap van politieke partijen is enorm populair, met name bij de jongeren tot 40 jaar. Zij steunen liever een totaalconcept dan dat ze zich inzetten voor een enkele zaak.

De TV-peilingen trekken veel kijkers, met name de uitzendingen waarbij de kiezers kunnen bepalen welke parlementsleden of leden van lokale raden moeten vertrekken. Een TV-programma van de vorige eeuw ("Big Brother") bracht de politieke partijen op het idee om de kiezers op deze manier bij de politiek te betrekken. Deze wegstemrondes, in combinatie met het thuisstemmen, hebben gezorgd voor een bevredigende opkomst van 69%.

Nadat in de twintiger jaren van de eeuw de politiek eindelijk concludeerde dat vast openbaar vervoer niet haalbaar is werd in hoog tempo de achterstand in wegeaanleg ingehaald.

Ook ouderen kunnen door het individueel collectief koppelnets zich makkelijk begeven naar de voorgeprogrammeerde bestemming. De vroeger bestaande belachelijke snelheidsmaxima zijn al lang losgelaten.

De discussie over bevolkingsplanning laait weer op, mede doordat de kustuitbreidingen langzaam aan vol raken. Nadat de vorige eeuw een politieke activist genaamd Waterman slechts beperkt steun voor deze plannen kreeg kwam het plan rond 2015 weer in de belangstelling. De gerealiseerde kustuitbreidingen zijn echter aanmerkelijk omvangrijker.

Aardig is dat de heer Waterman, toen al aardig op leeftijd, een behoorlijk deel van de realisatie van wat eens zijn idee was heeft meegemaakt.

Nu ook het IJsselmeer wordt drooggelegd en Groningen en Friesland in zee uitbreiden zal er wel geen echte bevolkingspolitiek komen.

Met name het wegtrekken van veel Nederlanders naar de landen waar zij oorspronkelijk vandaan komen en waar de economie veel harder groeit dan bij ons zorgt vanzelf voor het verder verminderen van de bevolkingsgroei.

Aardig is nog om te vermelden dat overal in de bebouwde gebieden agrarische bedrijven ontstaan als gevolg van het regeringsbeleid waarbij delen van de aaneengesloten bebouwing moeten worden gesloopt. De leefbaarheidsnormen voor zowel mensen als dieren betekenen namelijk dat slechts kleine agrarische bedrijven daaraan kunnen voldoen, waarbij tevens een nuttige invulling is gevonden voor de nieuw ontstane groene zones.

Sommige toekomstvoorspellers beweren zelfs dat Nederland als het zo doorgaat weliswaar veel groter in oppervlak wordt maar steeds meer lijkt op het land twee eeuwen geleden.

De politici bestrijden elkaar erom of dat nu juist een goede of een ongewenste ontwikkeling is. ■

Charlie Aptroot

Onze wereld over 100 jaar

• de maakbare samenleving is van de vorige eeuw

Door Paul Luijten, VVD-Eerste-Kamerlid

Heel gevaarlijk natuurlijk om hardop te dro- men over de toestand in de wereld van het jaar 2100. 100 jaar geleden werd er ook veel in de glazen bol of koffiedik gekeken naar het jaar 2000. En volgens mij komt niemand van de zien- ers van toen in aanmerking voor een hoofdprijs.

Ieder jaar rond de jaarwisseling komen de voor- spellingen los. Wat zeg ik, iedere dag kunnen we in de horoscoop lezen, wat ons te wachten staat. Het gekke is dat bijna nooit wordt nagegaan wat er van die voorspellingen is uitgekomen. We kij- ken allemaal uit naar de nieuwste voorspellingen. En die moeten bij voorkeur positief zijn want anders willen we ze liever niet horen.

Naar een wereld- overheid

We hebben natuurlijk de wetenschappelijke toe- komstvisies. Zoals die van de netwerkmaatschap- pij (Castells), de liberale democratie (Fukuyama) en global governance. We zouden van een natio- nale via een internationale naar een wereldover- heid gaan.

We hoeven geen 100 jaar terug te gaan. Voor- spellingen van 30, 20 of zelfs 10 jaar terug komen al niet meer uit.

Zo pleitte Den Uyl in zijn gloriejaren voor de invoering van een automatiseringsbelasting want de steeds verdergaande automatisering zou tot grote werkloosheid leiden. En pas in de Tweede Nota Ruimtelijke Ordening zijn we van het idee afgestapt om de Waddenzee in te polderen. In diezelfde nota werd voorspeld dat we nu in Nederland 20 miljoen inwoners zouden hebben. In 1981 voorspelde Prof. Dr. Hans Galjaard nog dat het er in 2000 zo'n 15 miljoen zouden zijn en dat de werkloosheid flink zou toenemen. Het zijn er uiteindelijk 16 miljoen geworden en we hebben een tekort aan arbeidskrachten.

Intensief mobiel bellen is nooit voorspeld

En in geen van de voorspellingen van 10 jaar geleden kwam ik tegen dat volgend jaar de helft van de Nederlanders mobiel belt, meer dan de

Paul Luijten, Eerste-Kamerlid voor de VVD

helft van de bevolking in 2000 een PC thuis heeft staan, dat Nederlanders nu al op het Net bekend staan als 'clicken, clicken niet kopen' en dat meer dan 10% van de Nederlanders dagelijks op het world wide web surft. Tien jaar geleden surfden we nog slechts op een plank.

De zieners van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid waarschuwden de politiek over de afnemende macht van de staat in hun rapport "Staat zonder land. Een verkenning van

bestuurlijke gevolgen van informatie- en com- municatietechnologie". Ontwikkelingen als internet leiden tot internationalisering en schaal- vergroting: afstanden vallen weg, de economie stoort zich steeds minder aan landsgrenzen en de culturele verschillen nemen af. Amerikanisering staat voor de deur.

Maar die geweldige technologische ontwikkeling die wij nu meemaken, en waar ze over 100 jaar om lachen, biedt ook enorme kansen. Kansen voor de overheid en voor de burger. Het biedt een uitgelezen kans om de burgers steeds meer bij het democratische proces te betrekken en hen goed te informeren.

We zullen daarvoor de organisatie van onze samenleving en de regelgeving die daarbij hoort wel moeten aanpassen. Maar ook onze partij. Waarom zou men zich als vrij verantwoordelijk individu nog organiseren in een politieke partij? Wat heeft die nog voor toegevoegde waarde in de toekomst? Ligt de macht straks bij de regerin- gen, de partijen of bij de kiezers van Europa die via het world wide web 24 uur per dag hun mening kunnen geven op het beleid? Wanneer vecht onze minister van Defensie in een cyber- war? Allemaal vragen waar ik nu geen antwoord op heb maar waar we als liberalen wel mee aan de slag moeten. Over 100 jaar zullen we het ant- woord weten. Ik ben er van overtuigd: het libera- lisme heeft de toekomst. De maakbare samenle- ving is van de vorige eeuw.

Eén voorspelling durf ik wel te doen: u en ik zul- len het over 100 jaar niet meer meemaken. We kunnen de toekomst niet voorspellen, maar wel zelf helpen maken. ■

2100: Twee bestuurs- lagen zijn verdwenen

- Gemeente en Europa blijven over
- Europese belastingbiljetten
- One issue-partijen verdwijnen

Door Florus Wijsenbeek, VVD-Euro- parlementariër 1984-1999

Toen ik nog niet eens een halve eeuw geleden lid werd van de Europese Beweging en bij mijn mondelinge exa- men geschiedenis over de Europese eenwording begon sprak de Rijksgede- puteerde (die toen nog bestonden) de volgende gedenkwaardige woorden: 'Wat de jeugd zich al niet met nieuwighe- den bezig houdt!'

Dat zullen we dus in ieder geval over honderd jaar niet meer zeggen. Maar of het proces van Europese integratie dan net zoveel verder zal zijn gekomen als het in de laatste halve eeuw is gegaan, is maar zeer de vraag. Maar ja, toen ik over dit onderwerp in de VVD begon te spre- ken als jongmaatje achtereenvolgens in dienst van de staatssecretaris voor Euro- pese Zaken, Hans de Koster, en van de fractievoorzitter van de Europese libera- len, later voorzitter van het Europees Parlement, Kees Berkhouwer, waren er niet weinigen in de partij, die mij maar een fantast vonden. Inmiddels zijn we veel verder dan ik toen al durfde te voorspellen. Dus er zal heus nog wel het een en ander staan te gebeuren en u zult mij wel weer voor een fantast houden.

Florus Wijsenbeek

Daar gaat die dan:

Twee bestuurslagen gaan verdwijnen. De provin- cie en het rijk. Blijven over gemeente en Europa. Daar wil ik best een uitleg aan geven. De provin- cie wordt in het Verenigd Europa een beetje te klein en nationaal hebben ze ook al niet meer zoveel belangstelling. De nationale staat is inmiddels ook al behoorlijk aan erosie onderhe- vig. Inmiddels is al zo'n veertig procent van de nationale wetgeving afgeleid van Europa. Als de Euro eenmaal goed is ingevoerd, gaat automa- tisch het nationaal economisch beleid, en daarmee de nationale begroting, ook de deur uit. Reeds nu worden er door commissaris Bolkes- tein, tot op heden niet zeer succesvolle, pogingen ondernemen tot harmonisatie van de belasting- heffing te komen. Er gaan geen vijftig jaar meer overheen voordat er een Europees schrijven in Uw blauwe enveloppe zit. Misschien zou u mij willen tegenwerpen dat er voor geen verkiezingen zo weinig belangstelling is als voor het Europees Parlement. Dat mag dan nu nog zo zijn, maar als u eenmaal direct aan Brussel uw belastingen moet gaan betalen, zult u wel anders piepen. Laten we even niet vergeten dat het nog maar net een eeuw geleden is dat de alge- mene belastingplicht is ingevoerd en toen mocht iedereen nog niet eens kiezen. Het algemeen kies- recht is pas in de afgelopen eeuw ingevoerd.

Nederlandse folklore blijft over

Blijft er dan nationaal helemaal niets meer over? Wat mij betreft in ieder geval heel weinig, voor- namelijk folklore, maar Nederlands zullen we heus nog wel met elkaar mogen spreken. Alleen Europees doen we dat nu al steeds min- der. In mijn huidige werk - de consultancy - moeten we zelfs voor Nederlandse cliënten toch al een in het Engels gesteld stuk leveren, niet alleen omdat veel bestuurders van de grote ondernemingen geen Nederlands spreken, maar vooral omdat mijn partners van mijn Europees bedrijf dat haast geen van allen doen en zij moe- ten mee kunnen beoordelen wat we gezamenlijk

voor adviezen geven.

Ook als partij zijn we redelijk hard op weg onze nationale zelfstandigheid te verliezen. Dat is wel- iswaar niet zo hard gegaan als ik als oprichtings- secretaris generaal van de ELD had gehoopt. We stellen nog steeds geen gezamenlijk Europese lijst op, maar we maken dan tenminste wel een gemeenschappelijk verkiezingsprogramma, dat naar de letter verplichtend is, maar in de praktijk doet elke nationale partij nog wat nationaal belangrijk geacht wordt. Wacht maar, dat kan zo niet blijven! Als het kiesstelsel zo veranderd wordt dat er een echt Europees stelsel komt in de trant van het stelsel van de federale Bondsrepubliek Duitsland, dan moeten we ons wel aan dat Europees program- ma gaan houden. Tegen die tijd zal het ook wel zo zijn dat de Europese Commissie zo veranderd is dat de leden niet meer door nationale regeringen, want die bestaan dan immers niet meer, maar door de meerderheid in het Europees Parlement zullen worden aangewezen. Of de fracties in het Euro- pees Parlement dan nog dezelfde zullen zijn geloof ik trouwens ook niet. Thans is de Europe- se Volkspartij, waarin het CDA, nog de grootste. Dat zouden ze dan misschien nog wel kunnen zijn, maar dan is het Christen-Democratisch centrumelement wel verdwenen. Dat is nu al een minderheid, alleen eigenlijk nog echt aanwezig in de Benelux landen, voorts zijn het gewoon behoudend economisch rechtse partijen. Ik denk dat wij daar vroeg of laat, net als de liberalen uit Frankrijk, Italië, Spanje, Griekenland en een paar Scandinavische landen, ook bij zullen horen. Tegen die tijd zal de EVP nog een behoorlijke versterking uit Centraal-Oost-Europa hebben gekregen en in die landen, met uitzondering van Hongarije en Slovenië, zijn er niet veel partijen, die naar de ELD hebben willen gaan.

Sterk rechts en links blok

In alle Europese landen valt er een bipolarisatie waar te nemen, dat gaat betekenen dat er tegen-

over een sterk rechts ook een sterk links blok komt te staan. Aan de vleugels van die grote blokken zal er nog wel iets overblijven. Luizen in pelzen zijn al ouder dan een eeuw, maar het Centrum, waar we Europees nu nog te vinden zijn wordt samengeperst. Kijk maar naar het Verenigd Koninkrijk. Blair, met zijn zogenaamde derde weg, heeft de verkiezingen alleen kunnen winnen omdat hij het centrum heeft opgezocht, waar zich altijd en overal de meeste kiezers bevinden, en oud-links er uit heeft geschopt. "One issue" partijen als Groenen of jagers (in Frankrijk) of regionalisten (Spanje en Italië), tenminste voorzover de vetes tussen "Fundis en Realo's" in het voordeel van de eersten zullen worden beslecht, zullen evenmin overleven. Die lui vallen in het pan-Europees verkiezingsgeweld weg.

Partijen blijven trouwens echt wel bestaan, al verliezen ze nu overal in Europa hun leden sneller dan het geluid. Maar ze worden een beetje anders georganiseerd. De nieuwe media zullen ons in staat stellen om over elk onderwerp dat aan de orde komt een telkens wisselende groep van kiezers via de websites te mobiliseren. Als die zich ergens druk over maken en ergens iets aan willen doen gaan ze browsen. De stellingname die ze bevalt zullen ze dan - met een bijgaande passende betaling die direct van de rekening wordt afgeschreven - best willen aanklikken. Waar zullen ze zich dan druk over gaan maken:

- Nog steeds of hun vuil wordt opgehaald en hun straat wordt verlicht, maar dat doen dan particuliere maatschappijen. (Daar geven gemeentes dan contracten voor uit)
- Nog steeds of er voorzieningen zijn voor diegenen die dat nodig hebben en via een omslagstelsel door de collectiviteit moeten laten betalen (trouwens ook verregaand aan verzekeringen uitbesteed)
- Nog steeds of ze in staat zullen zijn eigen mogelijkheden maximaal te ontwikkelen
- Nog steeds of ze zich vrijelijk en ongehinderd kunnen verplaatsen.

Kortom mensen blijven gelukkig maar gewoon mensen en dus zal er dan nog steeds plaats zijn voor de grondgedachten van het Liberalisme alleen een beetje sterker en een beetje anders georganiseerd. Daar zullen heus ook nog wel een paar Nederlanders, die zich nu bij de VVD thuis voelen, een partijtje in mee kunnen blazen, dus ook u kunt nog steeds leden werven!

Landschap moet behouden blijven

- Het begrip "afstand" krijgt andere betekenis
- Er komt een ander politiek landschap
- Sterkere behoefte aan nationale tradities

Door Monique de Vries, staatssecretaris Verkeer & Waterstaat

Nederland. 2100. Een wens en een verwachting. Wat kan er in honderd jaar veranderen? Waarschijnlijk veel. Als je kijkt naar de wereld waarin mijn grootouders zijn opgegroeid en groot geworden, dan zie je dat er veel is veranderd. Kijk alleen maar eens naar de techniek.

De T-Ford werd in de jaren twintig aan de lopende band geproduceerd en binnen zestig jaar nam het autoverkeer een ongekende vlucht. Met files als gevolg. De computer deed zijn intrede. Eerst als een omvangrijke kast met stoïcijnse draaiende schijven, nu te verkrijgen als een handzame palm top waarmee afspraken 'gedownload' kunnen worden op een personal computer. Het zakenleven draait snel, de informatiebehoefte is groot. Geen bezigheden waar men zich anno 1899 dagelijks druk over maakte. En dan het landschap. Ook dat heeft onder invloed van de vooruitgang, de wederopbouw na de oorlog en de bevolkingsgroei de nodige veranderingen ondergaan. Veranderingen die nodig waren om de ontwikkeling en de economische groei van Nederland te kunnen faciliteren. Een aantal gebieden in Nederland zijn nog onaangetaast. Gebieden waar ik zeer van geniet. Zeg maar het landschap van mijn grootouders.

Meer werken van huis uit

Eén van de leuke kanten van mijn functie op Verkeer en Waterstaat is dat ik een rol kan spelen in het behoud van dat Nederlandse landschap. Niet alleen nu maar vooral ook voor de toekomst. En ik hoop dat dit landschap er in die toekomst, zeg maar rond 2100, toch niet wezenlijk anders uitziet dan het beeld wat ik nu om mij heen zie. Natuurlijk, de elektronische snelweg zal zeker zijn effect hebben op de lange termijn. We zullen vaker ons werk doen vanuit huis. En natuurlijk zullen we sneller de wereld rondgaan en meer uit onze mogelijkheden halen. Het begrip afstand zal een totaal andere betekenis krijgen.

Maar ik hoop dat het beeld van Nederland er niet onder zal lijden. Ik zou graag het Nederlandse landschap willen behouden. Dat zou samen moeten gaan met (economische) vooruitgang. Lopen langs de duinpartijen aan zee, fietsen door het coulissenlandschap van de Achterhoek of klimmen in de stilte van de Alpen. Ik hoop dat mijn achterkleinkinderen nog kunnen genieten van het Nederland dat ik en mijn grootouders hebben gekend.

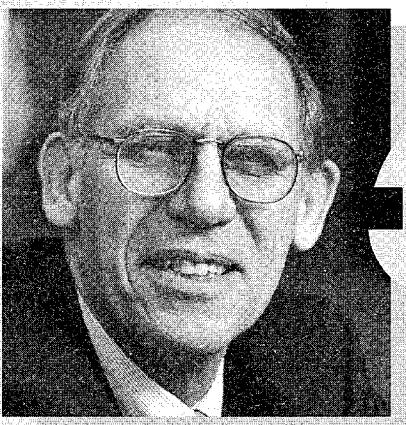
Ook het politieke landschap zal er anders uitzien. De relatie burger - politicus zal veel meer vanuit de persoonlijke sfeer - vanuit een één op één relatie - onderhouden worden. Het sociale contact zal belangrijk worden. Er zal veel minder een relatie zijn met een politieke partij. Mensen willen geen min of meer anonieme politici meer maar volksvertegenwoordigers die staan voor de issues die de burger bewegen.

Sterkere behoefte aan eigen wortels

Het contact tussen mensen onderling zal sowieso trouwens sterker worden. Door de toenemende globalisering, het wegvallen van grenzen en afstanden, wordt de behoefte steeds sterker om vast te houden aan de eigen wortels, de streek, het dorp, de eigen taal en tradities. Zeg maar het landschap van je voorouders.

Het liberale gedachte goed is inmiddels wijd verbreid. Niet alleen in een Europese Unie, die reikt van Ierland tot de Oeral, maar ook elders in de wereld. De eenentwintigste eeuw heeft iedereen overal kansen gegeven, ongeacht de plaats van zijn wieg. Het vertrouwen in de tweeëntwintigste eeuw is dan ook groot. ■

Monique de Vries

Column

KOFFIEDIK KIJKEN

Helaas moet ik u in de eerste V&D van het millennium meteen teleurstellen. Een liberaal politicus moet je niet moet vragen hoe de wereld er in de 21e eeuw uitziet. Daar zijn twee goede redenen voor. Ten eerste kijken politici normaliter ongeveer een half uur vooruit: vanaf het moment dat het journaal om 5 over hele uur eindigt naar het volgende journaal dat op het halve uur begint. Ten tweede is een belangrijk - want onderscheidend kenmerk - van het liberalisme het uitgangspunt, dat de meeste maatschappelijke processen zich onttrekken aan sturing. Dit idee gaat wel gepaard met vertrouwen in die processen, mits ze zijn ingekaderd in wettelijke

normen. En het gaat samen met vertrouwen in het vrije individu. En niet te vergeten een zeker wantrouwen tegen overheidsmacht. Het liberalisme concentreert zich op het creëren van uitgangspunten en kansen voor mensen. Zelfredzaamheid is daarbij het doel. Mensen moeten eigen keuzes kunnen maken, en zijn verantwoordelijk en dus aanspreekbaar op die keuzes.

Het is dus vrij typisch een liberaal politicus te vragen om een voorspelling voor de lange termijn. De maakbaarheid van de samenleving is niet zijn of haar bestuurlijk 'Leitmotiv'. De rol van het toeval speelt daarvoor een te belangrijke rol in de liberale maatschappij-opvatting. Erkenning van de rol van het toeval maakt je mijns inziens tot een realist. Je moet niet een doelstelling tot het eind

willen organiseren met behulp van een tot in details sturende overheid. Ik denk wel eens: Het anarchistische internet doet meer aan de spreiding van macht, kennis en inkomen dan het centralistische Kabinet-Den Uyl ooit had durven dromen.

Onvoorspelbaar, dus niet planbaar is de toekomst. En als de toekomst per definitie onkenbaar is, dan is directe sturing dus onmogelijk en bovendien onwenselijk. Wat wel kan, is gunstige voorwaarden creëren. Dat is een essentiële overheidstaak. Tegelijkertijd heb je natuurlijk wel bepaalde noties waaraan je de vooruitgang van Nederland kan toetsen. Kwaliteit van het openbaar bestuur, economische potentie, rechtstatelijkheid, infrastructuur, overheidsfinanciën, sociale stabiliteit, welzijn, burgerrechten, onderwijs, kunst en cultuur.

De belangrijkste wijze waarop de toekomst van Nederland kan worden gega-randeerd is het op orde houden van het publieke, democratische stelsel. Het moet zo zijn ingericht dat voldoende ruimte en slagkracht aanwezig zijn op onverwachte omstandigheden te kunnen reageren. Met andere woorden, we moeten ons de volgende vraag stellen: Voldoen de huidige spelregels, zodat we het spel goed

kunnen blijven spelen, en actuele vragen adequaat kunnen beantwoorden? Zijn publieke en private verantwoordelijkheden goed georganiseerd?

Niet voor niets stond de grootste liberale staatsman niet bekend om zijn toekomstvisie op de samenleving, maar om het bouwwerk waarin is vastgelegd hoe die samenleving daaraan zelf vorm kan geven. De erfenis van Thorbecke voor liberalen in de 21e eeuw is, om de spelregels voor publiek en privaat telkenmale tegen het licht te houden.

A propos: Wanneer u wilt weten hoe de wereld er over 100 jaar uit ziet, dan raad ik u aan naar "Startrek" of "Babylon V" te kijken.

H.F. Dijkshoof

Het is 2099

- bestuurders worden weer Bestuurders
- collectivisten en individualisten
- mediation raakt in

Door Marian Zoet, raadslid in Apeldoorn

Ik ben Europeaan, werk als mediator in Nederland en ga als ik vrije tijd heb met de herinnermachine terug in de tijd.

Dat is mijn hobby: terug kijken in de tijd. Hobby's zijn duur, zo ook deze. Ik kan het echter niet laten. De oude tijd fascineert me. Ik heb vele trips in de herinnermachine gemaakt en heb ontdekt dat de grote verschillen waarover mensen het nu vaak hebben eigenlijk niet bestaan. De uitspraak "die goede oude tijd" is veel ouder dan we nu denken, ook in 1999 werd dit vaak verzocht, net als nu, vooral door oude mensen. Velen daarvan vonden als je doorvraagt, net als nu, hun oude tijd echter helemaal niet zo goed.

In 1999 had men het in Nederland materieel over het algemeen wel goed. In andere opzichten ging het minder, de onvrede en ontevredenheid groeiden. Velen uit landen waar het minder ging kwamen naar Europa en dus ook naar Nederland om er te gaan leven. Soms leverde dat veel problemen op, maar de grote winst ervan is dat onze huidige samenleving daardoor heeft kunnen ontstaan. De daadwerkelijke eenwording van Europa en de integratie tussen autochtonen en allochtonen heeft plaats gevonden na enkele grote natuurrampen, waaronder de bekende aard- en zeebevingen aan het begin van deze eeuw.

Begin van het aquariustijdperk

Zoals bekend is het tot het jaar 2012, toen het aquariustijdperk begon, onrustig geweest in de wereld. In Europa was men toen noodgedwongen op elkaar aangewezen. Dit fenomeen maakte dat mensen anders naar de dingen gingen kijken.

Het relativeringsvermogen nam sterk toe. De consequentie daarvan was dat de kleine verschillen tussen groeperingen ineens van minder belang bleken. Samenwerking werd het item van de volgende tijd.

Wat mij elke keer weer fascineert is de manier waarop men rond de millenniumwisseling de samenleving bestuurde. De uitspraak dat democratie de minst slechte bestuursvorm is komt uit die tijd. In Nederland waren vele politieke partijen. Dit waren een soort verenigingen waar mensen zich in organiseerden die op een bepaalde manier de samenleving ingericht wilden zien, velen waren op zogenaamde ideologische grondslag. Bij verkiezingen kon men uit wel 25 partijen kiezen! Door al die partijen was het besturen complex en vaak voor de inwoners onoverzichtelijk. De vele compromissen waren niet meer uit te leggen en de onvrede nam snel toe. Ook de rechtelijke macht wist vaak niet wat te beslissen en nam daar dan ook steeds meer tijd voor. Sommigen mensen namen als gevolg daarvan het recht in eigen hand.

Zo rond het jaar 2000 begon een kentering te ontstaan in de manier van leven. Men accepteerde steeds minder de uitspraken van bestuur en rechters. Een klein voorbeeld daarvan is het feit dat daar waar voor die tijd het gebruikelijk was de geldende omgangsvormen te hanteren en bijvoorbeeld een minister "excellente" te noemen, het in die tijd verworden was tot het aanspreken bij de voornaam. In onze tijd is dit gelukkig weer onmogelijk, onze bestuurders zijn Bestuurders. De samenleving stond aan het begin van deze eeuw op zijn kop. Dit duurde zoals gezegd tot 2012. Hierna veranderde het leven snel. Onder invloed van de eenwording van Europa, een van de beste besluiten uit twintigste eeuw, gebeurde er van alles.

Marian Zoet, foto: Bob Bakker

Besluiten die goed vallen geven pluspunten. Bij 10 minpunten worden verkiezingen uitgeschreven.

Vroeger was al over de kleinste zaken bestuurdersbesluitvorming nodig. Onder invloed van de individualisten die men vroeger liberalen noemde, is dat in de loop der jaren veranderd. Veel wordt aan de mensen zelf overgelaten. Het is gebleken dat het geen grote problemen oplevert zo lang er maar zorg wordt gedragen voor de zwakkeren in de samenleving. Mensen van buiten Europa zijn vaak verbaasd dat ons systeem werkt. Ze begrijpen niet dat veel geschillen in onze samenleving opgelost worden door mediation. Al in het jaar 2000 was dit een aarzelend opkomende begrip. Men begon in te zien dat de rechtelijke macht weliswaar beslissingen nam maar dat deze vaak veel te lang uitbleven en meestal tot grote onvrede leidden. Mediation ontstond in navolging van Amerika, in die tijd een land met veel invloed in de wereld. Het is met vallen en opstaan dat men mediation leerde toepassen en gebruiken voor de oplossing van conflicten. Inmiddels heeft mediation zich ontwikkeld tot een manier van leven. In onze samenleving is dit het middel om het eens te worden over allerlei geschillen. In mijn familie is inmiddels een langjarige mediationtraditie. Een van mijn voorouders vestigde in 2000 al een mediationpraktijk.

Ook was in die oude tijd de wetenschap nog lang niet zo ver als nu. Alhoewel veel zaken technisch uitvoerbaar waren is in het bijzonder de discussie over allerlei ethische vraagstukken pas na circa 2012 op gang gekomen. Effectief konden deze vragen over leven en dood en alle tussenvormen pas worden beantwoord toen onze huidige manier van besturen zo'n 50 jaar geleden gestalte kreeg. Met het besluit onafhankelijke Ethikers te gaan opleiden en aan te stellen werd een belangrijke stap gezet naar de situatie van nu. In die tijd was dat een gewaagde en moedige stap, vele politici hadden moeite met het uit handen geven van die besluiten. Toch is dit achteraf gezien mede het begin geweest van het creëren van rust en evenwicht in onze samenleving. ■

In de verschillende landen smolten de vele kleine politieke partijen samen of hechtten zich vast aan de grote politieke stromingen. In die tijd waren dat liberalisme, sociaal-democratie en christen-democratie. Uiteraard was de laatste stroming door de effecten van de grote instroom van andersdenkenden geen lang leven beschoren. Ook de beide ander hoofdstromingen veranderden door de vele nieuwe leden. Over bleven de twee groeperingen zoals we ze nu kennen, de collectivisten en de individualisten. Het wonderlijke was dat deze ontwikkelingen in de diverse landen van Europa vrijwel gelijk op liepen, zodat een logisch gevolg was dat deze groeperingen zich Europees bundelden.

Veel snellere besluitvorming

Zij besturen Europa alweer sinds zo'n 50 jaar. In het begin was het zoeken naar de beste vorm om zoveel mogelijk iedereen mee te laten doen, later werd daarvoor een werkbare vorm gevonden. Met de moderne techniek is dat echter wel heel erg vereenvoudigd ten opzichte van vroeger. De eindeloze papierstroom die in de vorige eeuw kenmerkend was voor onze maatschappij is rond de millenniumwisseling gestopt. Elektronische post, in 2000 nog in de kinderschoenen, is tot een volwassen systeem geworden. Nu wordt elk Europees voorstel gepubliceerd, reacties binnen een week zijn elektronisch mogelijk. Besluitvorming door de Bestuurders vindt in de week eraan plaats. Het is vanzelfsprekend dat mensen actief meedoen en reageren. Indien dit besluit niet gedragen wordt door de meerderheid van de bevolking, krijgt het bestuur een minpunt.

Column

Belangstelling

Het is gemeengoed om een gebrek aan politieke belangstelling vast te stellen. Als we naar de cijfers kijken dan zien we een bevestiging van die tanende interesse. Steeds lagere opkomst bij verkiezingen, minder leden van politieke partijen en - naar het lijkt - almaar minder mensen die bereid zijn zich voor de politieke zaak in te spannen. Maar is de werkelijkheid echt zoals die lijkt? Het is toch gek dat in dag- en weekbladen zoveel over politiek wordt geschreven en dat er op radio en tv zoveel aandacht is voor hetgeen zich in de politiek afspeelt en dat de mensen er (blijkens lees-, luister- en kijkcijfers) veelal met belangstelling kennis van nemen. Welke tegenstelling ligt hier? Zou het zo kunnen zijn, dat er sluimerend wel degelijk interesse is? De burger neemt waar wat er gebeurt en op bepaalde momenten en over bepaalde onderwerpen komt hij in actie. Maar... als het

er op aan komt die belangstelling in daden om te zetten, door bijvoorbeeld lid te worden van een politieke partij, haakt hij af. Hoe zou dat komen? Wat doen we fout in de politiek, wat doet de VVD niet goed? Kunnen we in het jaar 2000 het tij keren? Kunnen we de burger weer aan de politiek verbinden?

Ik ben daar erg positief over. Juist vanwege die geconstateerde tegenstelling tussen passieve belangstelling en daadwerkelijke betrokkenheid van de burger bij de politiek ligt er dus terrein braak voor de VVD om te scoren. Een praatje met de buurman over de heg (zoals Jan Kamminga dat altijd uitdrukte) zal niet genoeg zijn, al blijft dat natuurlijk wel belangrijk. Nee, er is een uitdagend offensief nodig. Mijn overtuiging is dat we niet hoeven te morrelen aan de structuren van de democratische besluitvorming. Wat we als VVD moeten doen is de burger in de gelegenheid stellen over dingen die er

toe doen zijn opinie te geven. Daarna - en dat is heel belangrijk - moeten we laten zien wat we er mee hebben gedaan. Politieke partijen zullen dus hun luisterfunctie (om het wat ingewikkeld te zeggen) moeten ontwikkelen. Dat zal onder andere via de elektronische snelweg gaan, maar in elke afdeling moet dat gebeuren. Het zal niet makkelijk zijn een goede doorsnede te krijgen wat de (potentiële) kiezer van de VVD verwacht. Meningingen zullen (en dat is goed) ook binnen een brede volkspartij als de VVD uiteenlopen. Politici zullen daar met wijsheid mee om moeten gaan. De VVD, en Hans Dijkstal voorop, is steeds helder geweest over de te volgen koers. We hebben niet nagelaten dat op de valreep van de jaarwisseling nog eens duidelijk te maken. Het is de taak van de partij ervoor te zorgen dat we de burger bij die heldere koers betrekken, hem deelgenoot daarvan maken. En luisteren naar reacties en daar ons voordeel mee doen. U begrijpt het al, een bekende trainer zou zeggen: het zit tussen de oren. Luisteren naar de VVD-kiezer, de vensters open!

In 2000 zullen we daar met elan aan werken. Hans Dijkstal en al zijn collega-politici op alle niveaus zullen helder zijn, maar niet doof voor geluiden uit de achterban. Als onze leden en VVD-achterban in de gaten krijgen dat hun mening er echt toe doet, dan zullen wij ervoor zorgen dat het zin heeft lid van de VVD te zijn en te blijven.

Bas Eenhoven
voorzitter

Na een traject van 22 dagdelen hebben 25 ambitieuze VVD-kaderleden in Wolfheze de Centrale Kadertraining 1999 afgesloten. De eindtraining, het tweede weekeinde in december, volgens een vernieuwde formule, leverde verrassende resultaten op.

Nieuw kader klaar voor loopbaan in de politiek

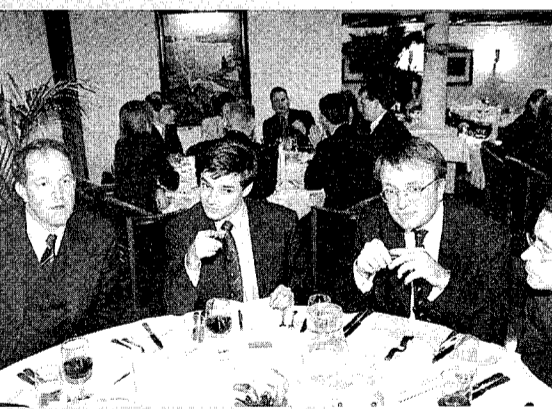
Door Reny Dijkman, foto's: Peter Drent

Vrijdagavond kwam Hans Dijkstal kennis maken met het nieuw opgeleide kader. Tijdens een diner pensant discussieerde hij beurtelings aan één van de vier ronde tafels over het onderwerp "De emancipatie van het individu". Zelf gaf Hans voor elke ronde een voorzet om de discussie te starten. Op deze wijze hadden alle cursisten de mogelijkheid met hem te discussiëren. De steeds twintig minuten durende gesprekken waren geanimeerd en bevlogen. Bij de plenaire afsluiting opperde cursusvoorzitter Hans van den Broek: 'Zouden we niet voor iets meer eigen visie mogen staan? Waar kan een liberaal naar voren treden in plaats van naar achteren?' Hans Dijkstal wees er op dat politiek niet tot alles in staat is. 'De kracht ligt in de zelfstandigheid van de mensen.' Hij benadrukte dat het hart van onze partij diep in die partij zelf verweven zit.

Ervaring toegepast

Dit keer ook geen lange inleidingen maar stevig zelf aan de slag! De hele zaterdag met elkaar en in fora – gevormd door de deelnemers zelf – discussiëren. Dit weekend was gewijd aan het toepassen van alle ervaringen die de groep in de Kaderschool van de Haya van Somerenstichting in 1999 had opgedaan. Vier ervaren politici: Nell en Leendert Ginjaar, Uri Rosenthal en Fransje Roscam Abbing-Bos gaven de deelnemers voor de sessies tips en kritiek. De politici hadden zelf het ijs al gebroken door in de ochtend smakelijk te verhalen over hun eigen

Hans Rozendaal, Geertjaap Buth, cursusvoorzitter Hans van den Broek en Theo Brok

John Goring, Vincent Janssen – cursusorganisator – en hoofdbestuurlid Mark Harbers

blunders. Als je al zo lang mee loopt in het politieke métier dan weet je dat het niet altijd rozegeur en maneschijn is. De deelnemers konden elkaar tackelen en prijzen, en de politici spraken met elke cursist de sterke en zwakke punten door. Na dit punt, diep in namiddag, toen iedereen al wat afgeknoedeld was, begon het volgende onderdeel dat tot diep in de avond zou doorlopen. De groep opgedeeld in koppels moest beurtelings met elkaar debatteren. Voor- en tegenstanders kregen een stelling die zij moesten verdedigen of juist weerleggen. Het ging om de argumentatie en de spelregels waren strak gesteld. Naarmate de afvalrace vorderde en de klok doortikte werden de stellingen amuserender. De uitdaging was om over elk willekeurig onderwerp het opgelegde standpunt (voor of tegen) te verdedigen. Zo ging de discussie over: 'Het kabinet moet volgend jaar in het Big-Brotherhuis in Almere gaan vergaderen,' en 'Als alternatieve straf voor

Hans Dijkstal leidt de discussie in, oud-staatssecretaris Nell Ginjaar is het duidelijk met hem eens, daarnaast de cursisten Hans Aniba, die de oeuvreprijs won en Willem Gasman

het rijden onder invloed moet Katja Schuurman op middelbare scholen voorlichting gaan geven over alcohol in het verkeer.' Om serieus in de finale te eindigen met: 'De VVD is een volkspartij.' Er werd hard gedebatteerd en druk gejureerd.

En hoe nu verder?

Zaterdagochtend nam Mark Rutte de cursisten mee op een verkenningstocht met als uitgangspunt: 'Uw loopbaan in de politiek.' Het oud-hoofdbestuurlid wist in enkele minuten iedereen van de stoelen te krijgen. Hij maakte er een boeiende interactie van waarbij iedereen nauw werd betrokken. Toen hij afscheid nam had iedereen in de club al onderling afspraken gemaakt hoe verder met elkaar op te trekken. In de eindevaluatie bleek bij de cursisten overwegend lof en waardering voor het gepresenteerde programma. Enkele kleine kritiekpunten werden meegenomen in de verdere ontwikkeling van deze opzet.

Willem Gasman, Daniëlle van den Broek, oud-minister en –voorzitter Leendert Ginjaar en Corinne Plagman

Enkele opmerkingen van de cursisten: 'Ik heb er veel aan gehad. Ik merk de progressie.' 'Ondanks de kritische opmerkingen waren de confrontaties heel prettig. De beoordelaars hadden scherpe, maar opbouwende kritiek waarmee je jezelf kunt verbeteren.'

'Ik heb het idee dat de groep over een drempel is gekomen. Mede door de goede sfeer is een hechte groep ontstaan.'

Opvallend was de openheid waarmee de cursisten met elkaar over hun ambities spraken. Hans van den Broek constateerde dan ook een cultuuromslag, die heel goed is, want elk talent is binnen de VVD welkom. Werk in een open sfeer!

De organisator, Vincent Janssen, werd met zijn Haya-medewerkers in het zonnetje gezet voor de perfecte organisatie. Hij kreeg een cadeau, net als natuurlijk Mark Harbers, hoofdbestuurlid Vorming en Scholing en cursusvoorzitter Hans van den Broek.

Na de lunch ging iedereen moe – ook door de late uurtjes in de gezellige bar – maar voldaan huiswaarts.

Erica Vlamt!

Maandag 6 december 1999 organiseerde de kcdordrecht haar Grote Avond in het jubilerende 's-Gravensande. Deze VVD-afdeling werd 50 jaar geleden opgericht. Hans Dijkstal greep de gelegenheid aan om iets speciaals toe te voegen aan de toch al flink gevulde prijzenkast van Erica Terpstra.

Zij begon namelijk haar politieke carrière begin jaren zeventig in 's-Gravensande. Daar verzon zij het fenomeen "De Liberale Vonk", bedoeld voor niet-VVD'ers die met een uitlating van een sprankje liberalisme blijken te zijn. Wim Duisenberg en Thijs Wöltgens verwierven ooit zo'n Liberale Vonk en Erica prees ze daarvoor. Dat haalde alle kranten. Kortom, een Grote Avond in 's-Gravensande bood de ideale gelegenheid iets speciaals te doen.

Hans Dijkstal haalde Erica aan het einde van zijn spreekbeurt onverwacht uit de zaal naar voren en benoemde haar tot de "Eeuwige Liberale Vlam" van de VVD. Zij was uitgenodigd om de

Hans Dijkstal biedt Erica Terpstra het "gedicht-voor-Erica" aan, foto: Theo Meijer

avond af te sluiten en ze wist niets van deze huldiging. Uit handen van haar fractievoorzitter kreeg zij een speciaal gemaakt gedicht van Bart Chabot, met wie ze een reis naar Afrika maakte voor het TV-programma Villa Felderhof. Chabot vergezelde haar dit jaar ook op Prinsjesdag. Zijn gedicht-voor-Erica was voor de gelegenheid op groot formaat vorm gegeven en ingelijst. Ontroerd nam Erica het kunstwerk in ontvangst nadat haar fractievoorzitter het had voorgelezen aan de enthousiaste zaal. ■

Traject naar de Topkadertraining

De Topkadertraining is bestemd voor actief VVD-kader dat de ambitie en potentie heeft door te groeien naar een voor de VVD belangrijke bestuurlijke of politieke positie. Aan de Topkadertraining doet een geselecteerde groep van ca. 30 deelnemers mee.

Alle deelnemers aan de Topkadertraining hebben in principe in de eerste helft van het jaar de Kadercursus gevolgd. Bij de Kadercursus zijn ze tijdens de discussiewerkgroepen beoordeeld op inhoudelijke kennis, en presentatie- en discussievaardigheid. Tevens hebben ze een kort artikel geschreven over een actueel politiek onderwerp. De beoordeling van de discussiebijdragen, het artikel en het curriculum vitae vormen de basis voor de selectie voor de Topkadertraining.

De Topkadertraining bestaat uit drie zaterdagdagen vaardigheidstrainingen (in september en oktober) en twee afsluitende integratieweekenden. Tijdens deze laatste weekeinden komen kennis en kunde bij elkaar.

Vincent Janssen, stafmedewerker Haya van Somerenstichting.

TE HUUR IN ZUID FRANKRIJK

Villa's, huizen, parken in de Drôme, Provence, Côte d'Azur, Alpen en de Lot. Drôme-Vakantiehuizen heeft het grootste aanbod van Drômehuizen met verrassende prijzen, uitvoerige documentatie en een gedetailleerde routebeschrijving. Gratis brochure: 026-3519198 (ook 's avonds en weekend). Fax 026-4435873. Ook voor aankoop van huizen.

Nieuws uit de regio's en afdelingsbladen

Door Reny Dijkman, cartoon: Gerard Wiegel

Dank voor de vele wensen, kaarten en uitnodigingen voor de Oudejaars- of Nieuwjaarsborrel! U allen ook: Een gezond en creatief 2000!

U begrijpt vast dat het onmogelijk was om al uw uitnodigingen tot het bijwonen van uw nieuwjaarsrecepties in het hele land te bezoeken. Ik beperkte mij tot mijn eigen afdeling. Apeldoorn en enkele andere afdelingen benutten hun schriftelijke Nieuwjaarswensen naar de leden voor het meezen van een ledenwervingkaart. Goed idee, want zo brengt men de leden op een mooi jaarvoornemen: het verhogen van ons ledental.

Zwolle heeft met Louis van Daalen een nieuw gemeenteraadslid gekregen. In het afdelingsblad Swolla presenteert hij zich. Zijn wens is: meer betrokkenheid van kiezers en leden. 'Men moet nog altijd wel zelf komen. We kunnen niet iedereen erbij slepen. Dus, kom naar de avonden, die uw partij organiseert en kom eens naar commissie- of raadsvergaderingen. Als fractie hebben wij de behoefte aan fractiemedewerkers en/of steunfractieleiden. Er is veel werk te verzetten!'

Paul van Ek, makelaar in Arnhem, is gastschrijver in het afdelingsblad. Hij betreurt het dat door de hoge grondhuren in de binnenstad – soms al meer dan f 2000,- per vierkante meter – de individuele ondernemer met zijn winkel verdwijnt. 'De individuele ondernemer kan dit niet betalen. Gevolg is dat twee van de drie winkels in Nederlandse hoofdwinkelstraten deel uitmaken van een winkelketen... Juist die kleine winkels en de kleine straten zorgen voor de afwisseling die het winkelen leuk maakt. In nieuwe ontwikkelingen zou geld gereserveerd moeten worden voor kleine en plaatselijke ondernemingen. Leegstandsrisico of een lagere huurprijzen zouden uit een speciaal fonds vergoed kunnen worden...'

In de aan elkaar grenzende gemeenten Pijnacker en Nootdorp hebben de VVD-fracties een goed gesprek met elkaar gehad. Pijnacker bericht: 'Op initiatief van onze fractieleider Ad Kerklaan heeft

een ontmoeting tussen beide fracties plaatsgevonden. Doel was eens na te gaan waarom we soms als kemphanen tegenover elkaar staan in plaats van goed samen te werken.' Afdelingsvoorzitter Joop van Aalderen was bij die ontmoeting aanwezig. Tevreden constateert hij dat dit constructieve en open gesprek tot de afspraak heeft geleid elkaar op kwartaalbasis te ontmoeten en na te gaan op welke gebieden kan worden samengewerkt.

De Blauwe Draad (Oss) heeft in "Koppensnel-ler" een scherpe columnist gevonden. Eén passage: 'Bent u ook zo benieuwd naar de memoires van Wethouder Ulijn? Want uitspraken als: "Een politicus krabt aan zijn eigen kont om daarna aan andermans vingers te ruiken" en "Politici zijn als grote honden. Die bijten mekaar niet. Die zeiken mekaar nat" beloven een lezenswaardig geheel...'

De redactionele artikelen van Assen Informeel zijn altijd de moeite waard. Dit keer richt men de blikken op de landschapvervuilende overheidsborden. 'Overigens qua blikvanger kan de overheid, die zich afzet tegen de toenemende reclame langs de autowegen, eens de hand in eigen boezem steken en zich onthouden van het te groot wordende aantal raadgevingen en zelfs beledigingen op borden langs de weg aan het adres van de (auto)weggebruiker... Het zou een hoop geld besparen. Menig Drentenaar vroeg zich het nut af van die zogenaamde onderwijzende, maar horizon vervuilende borden...'

Een pluim voor Gouda! Liberaal Gouda besteedt veel aandacht aan hetgeen zich in Provinciale Staten van Zuid-Holland afspeelt. Ditmaal een uitvoerig artikel over de Algemene Beschouwingen van de Provincie. Het is de methode om het provinciaal bestuur dichterbij de leden te brengen. In deze provincie heeft de VVD-statenfractie alle afdelingen in Zuid-Holland een statenlid toegewezen voor het onderhoud van de contacten. Die benadering zal zeker met de volgende verkiezingen worden beloofd.

Diemen liet twee twintigers naar de open dag voor nieuwe leden in de Tweede Kamer gaan. Beide mannen zijn afkomstig uit CDA-gezinnen, maar kozen voor de VVD. Jan Willem ging zich oriënteren toen hij 18 was. Voor hem staan de vrijheidsgedachte en de niet staatafhankelijke houding van de VVD voorop. Brams interesse werd gewekt door het vak maatschappijleer. Over de open dag: 'De ontvangst en de organisatie waren goed op elkaar afgestemd. Ook de discussie die met de 2^e Kamerleden werd gevoerd maakte dat de politiek dichterbij je komt. Het gebouw zelf is imposant. Vooral de kunstwerken in het gebouw en de enorme bibliotheek maakten grote indruk.'

De afdeling Gorinchem kan terugkijken op twee vruchtbare jaren. Geheel tegen de trend in is het aantal leden in die periode met 25% (!) gegroeid. Wat is de kracht van dit bestuurlijke dreamteam? Opdeling van de stad in wijken die direct fractie- en bestuursleden kunnen aanspreken op wat de mens dwars kan zitten. Een nieuw en professioneel gemaakt blad met relevante informatie. Dat zijn zaken die ik kan constateren, maar er zal daar nog wel veel meer gebeuren.

'Chemische castratie moet kunnen, de buurt informeren over de terugkeer van een zedendelinquent en extra wijkagenten voor orde'... waren de belangrijkste uitkomsten van een openbare bijeenkomst over de veiligheid in de wijk van de VVD-Apeldoorn.

Liberaal Vuur ('s-Gravenzande) opent met een artikel van kc-voorzitter Kees Kooger. Hij schrijft onder meer: 'Wij zullen onze energie moeten richten op ledenwerving en we zullen onze leden aansprekende zaken moeten bieden waarvoor zij het huis verlaten. Van leden naar deelnemers is de juiste aanduiding van de kern van de problematiek zoals ik die zie. Niemand kan dat alleen, we zullen dat samen moeten doen, waarbij de bestuurders van de afdelingen, ondercentrales en de kamercentrales

trale leiderschap en initiatief moeten tonen. Het kamercentralebestuur zal het komend jaar verder gaan met het bezoeken van de ondercentrales om deze problematiek met de vertegenwoordigers van de afdelingen te bespreken. Inzet is hoe we op een gestructureerde en professionele manier tot verbetering kunnen komen...'

De afdeling Utrecht kan dit jaar de borst natmaken. Men verwacht eind dit jaar een gemeentelijke herindeling van Utrecht en Vleuten-De Meern. Als het tijdschema wordt aangehouden betekent dat opnieuw verkiezingen eind november 2000.

Zoetermeer gaat zich intensief bezighouden met de inhoudelijke discussie. De afdeling heeft daartoe een werkgroep ingesteld die de nadruk zal gaan leggen op de politieke discussie. 'Onderwerpen voor deze discussie hoeven niet alleen binnen de gemeente te worden gezocht. Thema's kunnen ook op provinciaal, landelijk of zelfs Europees niveau spelen. Wel is het zo dat het gekozen thema relevant voor onze gemeentepolitiek moet zijn...'

KC-voorzitter Bé Buining (Groningen) blikt terug in VVD-Info. '... Vaak wordt het Nederlandse poldermodel als veroorzaker van onze hedendaagse gezonde financiële en economische situatie aangemerkt. Maar in de praktijk waren het vooral Bolkestein met z'n kabinetsonderhandelingen en onze Groningse aardgasbel die tot het huidige resultaat – een financieringsoverschot en een lage werkloosheid – hebben geleid. En met dit beleid moeten we door. Want pas als er een gezonde overheidsfinanciering is en er veel geld in kas is, kan er daadwerkelijk veel worden gedaan aan de milieu- en zorgvraagstukken waarvoor we in de nabije toekomst staan...'

Column

Centrale Kadertraining LICHTING '99

Centrale Kadertraining net achter de rug en daar zit ik met een ziek kind op schoot de door mij toegezegde column voor de 'Vrijheid en Democratie' te schrijven. Op het gevaar af dat dit begin een hoog Libelle gehalte heeft geeft het toch mooi de werkelijkheid weer. Een fantastische cursus achter de rug met als hoogtepunten tijdens het laatste cursusweekend, een diner pensant met Hans Dijkstal, een debatwedstrijd waarin ons team de finale gehaald heeft, hè Erna! De inspirerende aanwezigheid van Eerste Kamerleden niemand minder dan het echtpaar Ginjaar, prof U. Rosenthal en mevrouw Fransje Ros-

cam Abbing. Alles een geweldige ervaring. En dan is de cursus afgerond en moet je alles wat je geleerd hebt en al je plannen en ambities zien te implementeren in je dagelijkse leven.

Een aantal zaken daarvan gaat vanzelf. Bijvoorbeeld in de commissie- en raadsvergaderingen mijn verbeterde presentatietechniek toepassen. De eerste complimenten heb ik daar al over gehoord toen ik tijdens de gemeenteraadsvergadering de bijna verloren zaak bepleitte om bij de benoeming van het derde sectorhoofd nu eindelijk eens voor een vrouw te kiezen. Ook de discussietechniek kan ik goed gebruiken. De eerste stap daarin wordt de mij aangereikte vaardigheid aanwenden om meer discussie van de grond te krijgen in plaatselijke politiek en partij.

We zijn uitvoerig getraind om bij ieder item het liberale dilemma te benoemen.

Tijdens beide weekenden moest een presentatie worden voorbereid over een opgedragen onderwerp waarbij er juist op gelet werd dat het op een heel ander vlak lag dan de eigen werkervaring, kennis of opleiding. Wat blijkt? Dat je zo'n onderwerp in een week onder de knie hebt. Door te praten met politici, met deskundigen of gewoon discussiërend met je buurman en natuurlijk met hulp van Internet. Dat was mijn grootste stresservaring tijdens de hele cursus. De laatste avond voor een cursusweekend had ik eindelijk geen verplichtingen en gepland met behulp van informatie die ik op Internet gezien had mijn presentatie voor te bereiden. Uitgerekend deze avond crashte mijn pc. Mijn zwager, zelf een energieke vent die zich zulke situaties heel goed voor kan stellen, heeft alles voor mij van Internet geplukt en mij circa 10 meter faxen gestuurd. Het aardige was nu dat diezelfde zwager apotheker is en mij over mijn tweede onderwerp: "Het beheersbaar maken van de kosten voor geneesmiddelen" perfect inhoudelijk gebrieft heeft. Dit is ook een ervaring die naadloos past in mijn gemeenteraadswerk. Als je je

even sterk maakt kun je de informatie-achterstand die er gewoonlijk is ten opzichte van wethouders of ambtenaren aardig inlopen.

Moelijker wordt het om de in mijn enthousiasme gedane toezeggingen in mijn gevulde bestaan in te passen. Zoals het mij beschikbaar stellen voor een bestuursfuctie in het zogenaamde maatschappelijke middenveld omdat het zo belangrijk is dat VVD'ers daar beter vertegenwoordigd zijn. Of gaan werken aan de door mij gesignaleerde behoefte om een cursus Ethiek en Politiek op te zetten. Of zo u wilt Ethiek en Openbaar bestuur.

De laatste Centrale Kadertraining van deze eeuw is achter de rug. De eerste afspraken voor netwerkbijeenkomsten zijn gemaakt. Rest mij, en dat doe ik met een gerust hart namens alle cursisten, mijn dank en complimenten uit te spreken aan allen die eraan meegewerkt hebben deze professionele en boeiende cursus mogelijk te maken. Het was top! De LICHTING '99 is de beste! Het jongetje op mijn schoot is inmiddels in slaap gevallen, ik ga hem in zijn bed stoppen.

Trix van der Torren, Gorinchem

AANMELDINGSBON

DEELNAME LUNCH PARTIJRAAD
'T SPANT TE BUSSUM

Ondergetekende maakt gebruik van de lunch op 5 februari 2000 à f. 25,00

Naam: .....
Adres: .....
Postcode/woonplaats: .....
Tel: .....

Gelieve deze aanmeldingsbon vóór woensdag 2 februari a.s. te retourneren naar:
VVD-algemeen secretariaat, t.a.v. Mathieu Borsboom,
Postbus 30836, 2500 GV Den Haag
fax: 070 - 360 82 76

Partijraad

Zaterdag 5 februari 2000
Locatie: theater en congrescentrum 't Spant te Bussum
Aanvangstijd: 10.30 uur
Sluittingstijd: ± 13.0 uur

Op zaterdag 5 februari 2000 zal de partijraad van de VVD plaatsvinden in de Hans Veluzaal van theater en congrescentrum 't Spant aan de Dr. A. de Kuiperlaan 3 te Bussum.

Deze partijraadsvergadering staat onder andere in het teken van "de positie van politieke partijen in het democratisch bestel", naar aanleiding van een deel van het rapport van de Staatscommissie Elzinga.

De heer dr. R.A. Koole, Universitair Hoofddocent aan de Universiteit Leiden zal de problema-

tiek middels een kritische beschouwing inleiden. Vervolgens zal een deskundig forum de problematiek met de deelnemers door middel van een discussie behandelen. Dit forum wordt gevormd door drs. H.B. Eenhoorn, prof.dr. U. Rosenthal, dr. R.A. Koole en de heer mr. A.J. te Veldhuis.

Vervolgens geeft Bas Eenhoorn een korte toelichting op de notitie "Eerste Kamerfractie en het Regeerakkoord".

Na afloop van de vergadering is er gelegenheid tot het nuttigen van een lunch. Geïnteresseerde deelnemers kunnen zich door gebruik van de lunchbon hiervoor inschrijven.

Vergaderstukken voor de partijraad zijn telefonisch opvraagbaar bij de heer M. Borsboom, Algemeen secretariaat VVD tel: 070 - 361 3031.

Spreekbeurten van VVD-politici:

Hieronder volgt een overzicht van de openbare politieke bijeenkomsten van VVD-politici (onder voorbehoud van wijzigingen). Voor meer informatie kan contact worden opgenomen met Jolanda van Heukelom, sprekerscoördinator (070 - 361 30 21).

Maandag 31 januari: met o.a. Hans Dijkstal en Loek Hermans. Locatie: Stadsschouwburg, Keizer Karelplein 32h te Nijmegen. Aanvang: 19.30 uur.
Maandag 7 februari: Jacques Niederer. Locatie: 't Turfschip, L. Brugstraat 63 te Etten-Leur. Aanvang: 20.00 uur.
Maandag 14 februari: Johan Remkes. Locatie: Hotel Arneville, Buitenruststraat 22 te Middelburg. Aanvang: 20.00 uur.
Maandag 14 februari: Erica Terpstra. Locatie: De Beurs, Heuvel 44 te St. Oedenrode. Aanvang: 19.00 uur.
Woensdag 16 februari: Gerrit Zalm. Locatie: Drievliet - grens Rijswijk/Voorburg/Leidschendam. Aanvang: avond 20.00 uur. Onderwerp: Belastingplan 2001.
Maandag 21 februari: met o.a. Hans Dijkstal, Annemarie Jorritsma en Gerrit Zalm. Locatie: KC Rotterdam (locatie nog niet bekend). Aanvang: 19.30 uur.
Maandag 28 februari: Jan Kees Wiebenga. Locatie: Salons Rodenburg, Eikenlei 62 te St. Job in 't Goor. Aanvang: 20.00 uur. ■

De VVD discussieert!

Ruimte in het nieuwe Millennium

Themadag mobiliteit, wonen, recreëren, en ondernemen in de 21ste eeuw.

De VVD zal op zaterdag 19 februari een themadag organiseren. Deze dag zal plaatsvinden in het congrescentrum de Jaarbeurs te Utrecht en zal in het teken staan van de problematiek rondom Ruimtelijke Ordening.

Geïnteresseerde burgers, VVD-leden, VVD-bestuurders en volksvertegenwoordigers zijn bijzonder welkom om deze bijeenkomst bij te wonen.

Door middel van twee inleidende voordrachten gevolgd door een sessie van vier discussiegroepen wordt aan deze dag gestalte gegeven.

PROGRAMMA

9.30 - 10.00 uur **Zaal open**

10.00 - 10.05 uur **Opening door dagvoorzitter**
de heer drs. H.B. Eenhoorn,
VVD partijvoorzitter

10.05 - 10.30 uur **Concurrentie en ruimtelijke kwaliteit**
Prof. dr. E.J. Bomhoff.
Hoogleraar Universiteit
Nijenrode

10.30 - 10.55 uur **Bereikbaarheid en infrastructuur**
Prof. ir. L.H. Immers
Hoogleraar verkeer en
infrastructuur, Katholieke
Universiteit Leuven
Senior adviseur TNO-INRO

10.55 - 11.15 uur **Toelichtende vragen**

11.15 - 13.00 uur **Discussiegroepen in subzalen**

1. Plattelandspolitiek
2. Stedelijke invalshoek
3. Bestuurlijke invalshoek
4. Infrastructuur en mainports

Sandwichlunch in de subzalen

13.00 - 14.15 uur **Plenaire discussie**

14.15 - 14.30 uur **Afsluitende toespraak**
Dhr. H. F. Dijkstal,
Voorzitter VVD
Tweede-Kamerfractie

CONGRES van de organisatie Vrouwen in de VVD op 17 en 18 maart 2000 staat in het teken van het onderwijs

Het congres van de Vrouwen in de VVD is op veler verzoek weer terug in het midden van het land. De locatie is het Wageningen International Conference Center (WICC) te Wageningen, goed bereikbaar per openbaar vervoer en auto.

THEMA van het congres is:
Is in Nederland het Onderwijs op zijn toekomst voorbereid?

De Werkgroep Congres is er wederom in geslaagd een gevarieerd programma samen te stellen, zodat de vele facetten van het Onderwijs in onze veranderende samenleving aan de orde komen. We noemen: 4-daagse schoolweek, Brede ("Brinta") school, witte/zwarte scholen, Studiehuis, aansluiting bij beroeps- en/of hoger Onderwijs, drop-outs.

Al deze punten zullen aan de orde komen in 2 paneldiscussies op zaterdagochtend 18 maart, waarin zitting hebben mevrouw drs. N.J. Ginjaar-Maas, oud-staatssecretaris Onderwijs; mevrouw drs. M.J. Sanders-ten Holte, VVD-lid EP en docente Engels; de heer R. Emmerik rector; mevrouw J. Roovers van CNV Onderwijsbonden; mevrouw ir. G. Visser-van Erp MKB secretariaat Onderwijs; de heer ing. A. Aboutaleb directeur

FORUM, multicultureel expertisecentrum. Bij beide panels zal ook de heer C. Cornielje, vicevoorzitter VVD-fractie Tweede-Kamer aanwezig zijn. Dagvoorzitter is mevrouw N. van den Broek-Laman Trip, fractievoorzitter VVD Eerste Kamer.

Op de vrijdagavond 17 maart zal na het aperitief en diner het congres beginnen om 20.00 uur. Na de opening door de voorzitter van de Organisatie zullen spreken:

De heer H.B. Eenhoorn, voorzitter VVD; de heer drs. J.J.J. Klopogge, directeur Sardes (advies en projectenbureau op het terrein van Onderwijs en Welzijn), en de minister van Onderwijs drs. L.M.L.H.A. Hermans. Tevens zal Beatrijs Ritsema, columnist NRC een gesproken column verzorgen.

Een interessant programma!
Iedereen is welkom op het congres of een deel ervan. Mannen en vrouwen, wel of geen VVD-lid. Voor inlichtingen over het programma, de kosten of inschrijving kunt u bellen met het secretariaat Loes Trompet 070 - 361 30 40 (van 9 tot 12.30 uur) of e-mail: L.Trompet@vvd.nl. ■

VVD-Tweede-Kamerfractie houdt symposium over jeugdbeleid

De jeugd is jong, dynamisch en soms ook problematisch. Het jeugdbeleid staat prominent op de agenda van de VVD-Tweede-Kamerfractie.

Het jeugdbeleid kenmerkt zich door de grote veelzijdigheid van de problematiek. Alle lagen van het overheidsapparaat houden zich wel op één of andere wijze met de jeugd bezig. Onder de titel "Het Kind van de Rekening" heeft het jeugdberaad van de VVD-Tweede-Kamerfractie - bestaande uit de leden Oussama Cherribi, Els Meijer, Jacques Niederer, Fadime Örgü, Wim Passtoors, Patricia Remak, Jan Rijpstra, Otto Vos (coördinator) - een integrale discussienota opgesteld met betrekking tot het jeugdbeleid. Daaraan zijn tevens enige potentiële actiepunten toegevoegd. De discussienota richt zich met name op de civiele en strafrechtelijke aspecten van het jeugdbeleid, alsmede

op het welzijn van de jeugd.

De VVD-Tweede-Kamerfractie hecht er zeer veel waarde aan om met deskundigen en geïnteresseerden over deze nota in discussie te gaan. Daartoe wordt op maandag 20 maart 2000 tussen 13:30 en 17:00 uur in het gebouw van de Tweede Kamer een symposium georganiseerd. Na enige inleidingen door deskundigen uit het veld zal dagvoorzitter Erica Terpstra de discussie leiden.

Geïnteresseerden die deze middag willen bijwonen kunnen contact opnemen met Stéfan de Jong, telefoon: 070 - 318 29 00, per post: VVD-Tweede-Kamerfractie, Postbus 20018, 2500 EA Den Haag, of per email: S.J.deJong@tk.parlement.nl. ■

REGISTRATIEFORMULIER THEMADAG

Naam: .....
Organisatie/ Functie: .....
Adres: .....
Woonplaats: .....
E-mail adres: .....

Neemt deel aan de themadag op zaterdag 19 februari 2000 in de Jaarbeurs te Utrecht.

Datum: ..... Handtekening: .....

Deze bon kunt u vóór 10 februari 2000 per fax of e-mail zenden naar:

Algemeen secretariaat VVD, Ter attentie van. Mw. M.A.M. Goergen-Coenen
Postbus 30836, 2500 GV Den Haag, fax: 070 - 360 82 76, E-mail: themadag@vvd.nl
Voor meer informatie: drs. J.A. de Haan, tel: 070 - 361 30 13

Thorbeckepenning voor Ed Koskinski

In een bomvolle centralevergadering op 1 december in Hoofddorp nam Ed Koskinski afscheid als voorzitter van de kamercentrale Haarlem.
Na een lange "oefenperiode" als voorzitter van de afdeling Haarlem nam "Kros" in 1991 de leiding van de kamercentrale in handen. Tweemaal maakte hij deel uit van zijn geliefde provinciecentrale Noord-Holland.
Uiteraard werd zijn doopceel uitgebreid gelicht. Hoofdbestuurlid Mark Kuperus nam daarbij het thema plichtsetrouwheid voor zijn rekening. The Geudeke behandelde het aspect non-conformisme.

Ed Koskinski

Hoogtepunt van het officiële afscheid was de uitreiking van de Thorbeckepenning door Mark namens het hoofdbestuur van de VVD. De kamercentrale Haarlem is ervan overtuigd dat deze onderscheiding bij Kros - een voorbeeld van liberalisme in de praktijk - op de juiste plaats terecht is gekomen. ■

